

PATRIMONI FAUNA // Xon Vilahur > TEXT // Xavi Arroyo > DIBUIX

Els ocells d'ambients aquàtics

Els nombrosos punts i corrents d'aigua de les Gavarres⁽¹⁾ fan possible la presència d'ocells aquàtics; també d'aus migratòries, que els utilitzen per reposar dels seus llargs viatges.

Sota el títol d'*Els ocells d'ambients aquàtics* parlem, per una banda, d'ocells estrictament d'aigua, és a dir, els que neden o es capbussen i que s'alimenten filtrant l'aigua o bé pescant peixos; per altra banda, d'ocells limícoles, amb cames i becs llargs que els serveixen per buscar els invertebrats de la seva dieta en zones fangoses o prats inundats; i, finalment, d'aus que instal·len els nius sempre prop de l'aigua i que busquen l'aliment entre les sorres o els pèl·lets de les lleres dels rius.

Rieres, torrents i rius. La majoria de les rieres de les Gavarres tenen règim torrencial i moltes s'assequen en alguns trams durant l'estiu, però durant la primavera i la tardor l'abundància d'aigua permet la presència de peixos que, indefectiblement, atrauen ocells que se n'alimenten. La vegetació de ribera constitueix un atractiu afegit per a aquestes aus.⁽²⁾

El blauet (*Alcedo atthis*) és present a les nostres rieres sempre que trobi peixos i abundant vegetació a la vora. És un ocell francament bonic, té l'esquena de color blau metàl·lic intens i el sota d'un taronja intensíssim; el seu cap és gros en proporció al cos, la cua és molt curta i el bec llarg i poderós. És un excel·lent cabussador i sotja les seves possibles preses enfilat en una branca dins o a la vora de la riera. La seva visió, quan fuig volant arran d'aigua, és d'una fletxa blava brillant difi-

cil d'oblidar. Tot i que és possible que criï a les Gavarres, les cites corresponen a exemplars d'hivernada, al Daró, al Bugantó i a la riera Vilallonga.

Loreneta de ribera (*Riparia riparia*), més petita que l'oreneta comuna i amb la cua molt menys forçada, té el cos de color marró excepte de sota, que és blanquinós. Per alimentar-se, captura els insectes arran d'aigua. A les Gavarres, és vista en pas primaveral (de març a maig) i en pas de tardor (setembre).

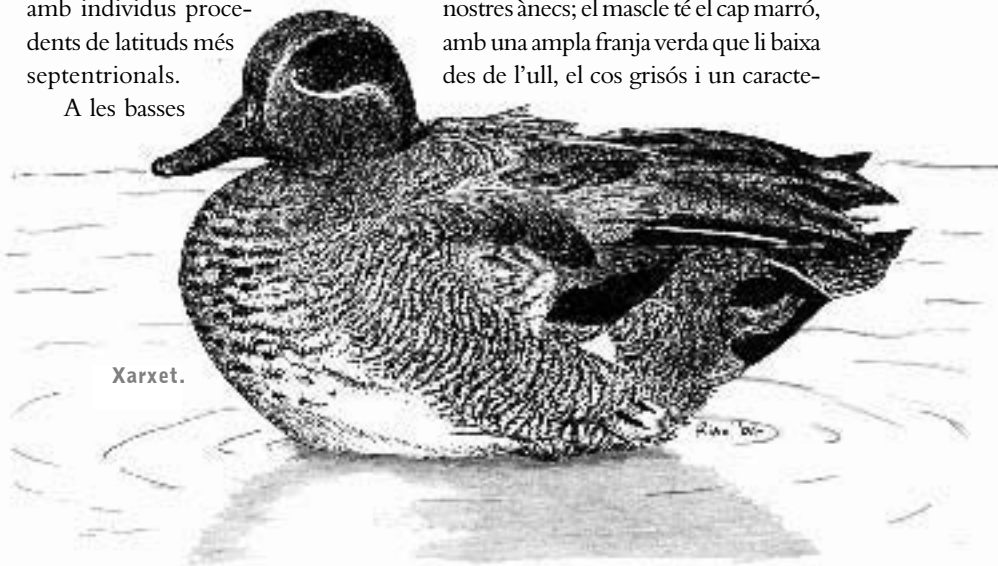
La cuereta torrentera (*Motacilla cinerea*) té, com totes les cueretes o cuetes, el cos petit i una cua molt llarga, que no para mai de moure. Té el sobre de color gris cendra (d'aquí el seu nom científic), les parts inferiors groguenques i la cua i les ales negres. Tot i que li agraden molt tot tipus de rieres i torrents, com que s'alimenta de petits invertebrats, pot allunyar-se més de l'aigua que les dues espècies anteriors i acostar-se als camps i les masies. Present tot l'any, les seves poblacions s'incrementen a l'hivern amb individus procedents de latituds més septentrionals.

A les basses

naturals o artificials d'aigües dolces, la vegetació i l'avifauna són marcadament diferents dels d'altres hàbitats; al voltant, hi trobem formes de vegetació aquàtica, com canyissars, bogars i herbassars palustres.

Sens dubte, el menys exigent dels ànecs d'aigua dolça pel que fa a qualitat de l'aigua és l'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*). El mascle té el cap i el coll d'un verd-lilós brillant, un collaret blanc, el pit marró i el sota blanc; el seu bec és groc. La femella és tota marronosa, inclòs el bec. Ambdós sexes tenen un mirallet morat entre dues franges blanques, molt aparent quan volen. El podem trobar estiu i hivern, gairebé a qualsevol bassa amb aigua abundant, fins i tot en algunes rieres. Com tots els ocells, es deixa veure més sovint en època d'aparellament (febrer-març) i passa més desapercbut quan cria els pollets als joncars, canyissars o boscos de ribera (març-abril).

També s'han vist a l'hivern alguns xarxets (*Anas crecca*), el més petit dels nostres ànecs; el mascle té el cap marró, amb una ampla franja verda que li baixa des de l'ull, el cos grisós i un caracte-

Xarxet.

→ Els visitants excepcionals

rístic mirallet groc; la femella és marronosa.

De tota manera, la reina de les aigües netes o brutes, encalmades o corrents és sens dubte la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*). Amida 32 cm., és de color gairebé negre, amb una taca blanca a cada costat i una a la cua. Té el bec vermell amb la punta groga; neda i camina molt bé, però és molt menys voladora que els ànecs. El seu crit estrident, quan fuig a amagar-se, ens pot donar un bon esglai.

Prats inundats. En zones deprimides i subsòl de roques impermeables, nombrosos prats s'inunden en èpoques de pluja i constitueixen una font d'aliment per a moltes espècies d'ocells; els arbres que els envolten serveixen com a refugi, amagatall i a cops com a lloc de nidificació. Aquests hàbitats tenen una importància cabdal per a les espècies migratòries, que necessiten proveir-se d'aliment i descansar en els seus llargs viatges.

Els ocells més adaptats a viure en zones fangoses o inundades –gràcies als seus becs primis, mitjans o llargs, i a les seves potes marcadament llargues– són els ardeids i els limícoles, observats sovint a les Gavarres, sobretot com a aus de pas.

El bernat pescaire (*Ardea cinerea*), ardeid de grans dimensions (95 cm), de color majoritàriament gris, amb el coll blanc i alguna franja negra i amb el bec groc molt robust, té el costum de plegar el coll en repòs i volant, i desplegar-lo per guaitar alguna presa o algun depredador; té un vol molt majestuós ja que aleteja molt a poc a poc.

Els esplugabous (*Bulbucus ibis*) són els menys aquàtics dels ardeids; so-

Alguns ocells grans i bonics ens visiten només alguns dies a l'any amb certa regularitat, com fan les cigonyes, o bé molt excepcionalment, com és el cas de les grues.

Les cigonyes blanques (*Ciconia ciconia*), bellíssimes aus de cos blanc, amb puntes de les ales negres i bec i potes de color vermell, arriben a amidar més d'un metre; quan volen, planen com un rapinyaire. Durant les migracions prereproductores, cap al març, i les postreproductores, des de finals d'agost fins a l'octubre, són visitants regulars dels pobles del voltant del massís; per desgràcia, més d'un cop se n'han trobat de mortes, enganxades a les línies elèctriques. Sovint ens arriben en estols de 40 o 50 individus, s'aturen en algun camp o damunt de pals elèctrics, arbres, etc., hi passen la nit i l'endemà a primera hora ja no hi són.

Hi ha molt poques cites de grues (*Grus grus*) a les Gavarres o als seus voltants; tanmateix, se n'han vist ocasionalment. És una au de grans dimensions (115 cm.), esvelta, de color gris, excepte la part superior del coll, de color negre; té una taca blanca i una petita taca vermella, al cap; la cua acaba com un plomall. Tot i ser molt gregàries (acostumen a anar en grup), les cites són d'un sol exemplar o de grups reduïts (3 o 4 individus).

Només si aixequem els ulls i tenim molta sort, en dies freds d'hivern podem veure passar oques (*Anser sp.*) sobrevolant el massís; això sí, fan uns crits que se senten a gran distància; però a diferència de les altres aus esmentades, rarament s'aturen. Són ocells força grossos (83 cm.), de colors grisosos, de bec groc i potes roses

vint caminen prop del bestiar i fins i tot s'hi enfilen; són gairebé blancs, excepte el bec, que és groc i les potes, de color negre.

Quant a limícoles, els més citats són les xivitones (*Tringa hypoleucos*), ocell força petit (20 cm), amb les parts superiors de color verdós fosc i el dessota blanc; té el bec curt i bascula la cua d'una manera molt característica quan camina; en ser sorpresa, surt volant arran d'aigua fent diversos crits d'alerta. També s'han vist corriols (*Charadrius sp.*), ocells petits, marronosos per sobre, blancs de sota i amb una màscara i un collaret negres; quan no volen es desplacen corrent.

De fet, els ocells aquàtics són els menys citats a les Gavarres. El possible establiment d'una estació d'anelatge permanent a can Vilallonga, el seguiment de monitors de la casa de colònies del mas Salvador, l'establiment d'un itinerari de Seguiment d'Ocells Comuns de Catalunya també al llarg de la riera Vilallonga o els treballs d'investigació duts a terme a Panedes o a d'altres indrets, poden aportar noves observacions i ampliar els nostres coneixements sobre els ocells de les Gavarres. 📍

NOTES

⁽¹⁾ Només parlaré de l'interior del massís i no tractaré de totes les aus que poden aparèixer a la costa, o a les basses de la depressió del Baix Empordà i el Gironès, ni tampoc de tota l'avifauna del Congost del Ter. Totes aquestes zones limiten les Gavarres, però gaudeixen de característiques ambientals diferents.

⁽²⁾ Quim Mundet en fa una acurada i bella descripció en el núm. 3 de la revista Gavarres, en l'article *Els camins de l'aigua*.